

УДК 658.1

Гельман В.М.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри управління персоналом і маркетингу
Запорізького національного університету***КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЙОГО ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Здійснено аналіз конкурентоспроможності суб'єктів господарювання та розроблено рекомендацій щодо підвищення управління конкурентоспроможністю на прикладі вітчизняних підприємств машинобудівного сектора.

Ключові слова: конкурентоспроможність, методи, конкурентні переваги, конкурентна боротьба, фінансово-господарська діяльність, стратегія.

Gelman V.N. KONKURENTOSPOSOBNOST' SUB'YЕKTOV HOZYAYSTVOVANIYA KAK OTOBRAZHENIYE ЭФФЕКТИВНОСТИ ЕГО ФИНАНСОВО-ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Осуществлен анализ конкурентоспособности субъектов хозяйствования и разработаны рекомендации по повышению управления конкурентоспособностью на примере отечественных предприятий машиностроительного сектора.

Ключевые слова: конкурентоспособность, методы, конкурентные преимущества, конкурентная борьба, финансово-хозяйственная деятельность, стратегия.

Gelman V.N. THE COMPETITIVENESS OF A BUSINESS ENTITY AS A REFLECTION OF THE EFFECTIVENESS ITS FINANCIAL AND ECONOMIC ACTIVITY

Article posvyaschena analysis of subjects hozyaystvovaniya competitiveness and development of recommendations on management konkurentosposobnostyu Increase in Example otechestvennyh mashynostroytelnoho enterprises sector.

Keywords: competitiveness, methods, competitive advantages, konkurentnaya struggle, financial and hozyaystvennaya activities, strategy.

Постановка проблеми. У глобальному рейтингу конкурентоспроможності у 2014 році серед 144 країн світу Україна, якій прогнозують погіршення стану економіки, посіла 76 місце [1]. Ефективна інтеграція української економіки у світову можлива за умови досягнення високого рівня конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, а також конкурентоспроможності продукції, що реалізується, і послуг, що надаються.

Сьогодні ключовим фактором економічного зростання та підвищення рівня життя населення країни є не її забезпеченість природними ресурсами, а наявність конкурентоспроможних наукомістких секторів промисловості, що знижує потенційний ризик виникнення зовнішньополітичної залежності держави в міру вичерпання її ресурсів.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю розвитку високотехнологічного сектора України, який стає визначальним чинником економічного зростання, адже перехід економіки на виробництво високотехнологічної продукції супроводжується кардинальним зниженням рівня матеріалоемності й енергоемності виробництва, зростанням продуктивності праці та підвищенням конкурентоспроможності економіки країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить про те, що це питання є достатньою мірою висвітленим, але багатоаспектність діяльності підприємства та мінливість зовнішнього середовища вимагають постійного вдосконалення вже існуючих методів. Про це свідчать праці таких науковців, як К.В. Антоненко, О.І. Котлярова, А.Е. Воронкова, О.П. Градов, О.А. Журан, С.М. Клименко, Т.В. Омеляненко, Д.О. Барабась, О.С. Дубров, А.В. Вакулєнко, В. Кошєленко, В.А. Кучєр, Л. Малюга, В.А. Мошнов, В.А. Павлова, В. Парсяк, І. Дибач, Т.А. Петєшова, К.І. Рєдєнєко, Г.І. Рзаєв, В.Є. Титарєнєко, С. Хамініч, Т.І. Миронюк, В.І. Цюма, О.І. Штєйєн.

Всі автори зауважують на важливість та необхідність визначення конкурентоспроможності підпри-

ємства. В окремих роботах розглядаються теоретичні аспекти зазначеного питання, в інших пропонуються практичні підходи для конкретної галузі промисловості або національної економіки, уточнюються існуючі методи з урахуванням розміру підприємства.

Теоретичні дослідження існуючих підходів та методів оцінки конкурентоспроможності дали змогу зробити висновок про відсутність єдиного підходу щодо його застосування в усіх галузях економіки. На нашу думку, представлений в науковій літературі спектр методик є достатньою базою, певні підходи та методи якої за необхідності уточнюються та доповнюються відповідно до тих чи інших особливостей функціонування підприємств окремих галузей.

Мета статті. Вивчення конкурентів та умов конкуренції в галузі потрібно підприємству насамперед для того, щоб визначити, в чому його переваги і недоліки перед конкурентами, і зробити висновки для вироблення підприємством власної успішної конкурентної стратегії і підтримки конкурентної переваги. Визначення конкурентоспроможності підприємства є невід'ємним елементом діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта.

На основі викладеного можна сформулювати дослідження, яке полягає в аналізі конкурентоспроможності суб'єктів господарювання та розробці рекомендацій щодо підвищення управління конкурентоспроможністю на прикладі вітчизняних підприємств машинобудівного сектора.

Конкурентоспроможність суб'єктів господарювання є вирішальним чинником їх виживання. Особливої гостроти ці питання досягають в умовах посилення інтенсивності конкуренції на окремих ринках, де потрібно постійно протєжувати зміну попиту, вартості сировинних ресурсів, а питання рентабельності активів залежить від ступеня використання новітніх підходів у сфері стратегічного маркетингу.

Виклад основного матеріалу. Конкуренція як примусова сила спонукає організації до досягнення переваг над конкурентами. Конкурентоспроможність

підприємства – це його комплексна порівняльна характеристика, яка відображає ступінь переваг над підприємствами – конкурентами за сукупністю певних показників діяльності на певних ринках, за певний проміжок часу. Конкурентоспроможність можна оцінювати шляхом порівняння конкурентних позицій кількох підприємств на певному ринку. Під час порівняння слід враховувати технології, можливості обладнання, рівень персоналу, системи управління, рівень інновацій, комунікації, маркетингову політику, експортно-імпорتنі можливості.

Найскладнішим аспектом управління є встановлення характеру переваги організації порівняно з конкурентами, її оцінювання та формування заходів з підтримання. Здатність підприємства реалізувати свою конкурентну перевагу залежить не лише від прямих конкурентів, але й від потенційних конкурентів, товарів-замінників, клієнтів і постачальників. Дві перші сили створюють пряму, а дві інші – непряму загрозу. Взаємодія всіх сил визначає в результаті конкурентні переваги організації на конкретному ринку.

Найважливішою характеристикою конкурентоспроможності підприємства є конкурентоспроможність продукції. На неї впливають різноманітні фактори, а саме: рівень маркетингу, рівень менеджменту, організаційно-технічний рівень виробничих процесів, фінансово-економічний рівень та рівень персоналу. Для кожної галузі є свої специфічні вимоги до комбінації наведених факторів. Саме ці фактори можуть стати ключовими у конкурентній боротьбі [2, с. 35].

Висока конкурентоспроможність означає, що всі ресурси підприємства використовуються продуктивно, що воно є більш прибутковим, ніж його головні конкуренти. Відтак деякі науковці наголошують на важливості оцінки фінансово-економічного стану суб'єкта господарювання та використання методів, що характеризують фінансово-економічну діяльність підприємства: фінансово-економічний метод, метод маргінального аналізу.

На цьому етапі розвитку економіки актуальним є завоювання й утримання конкурентних переваг. Саме це є ключовим фактором успіху підприємства в конкурентній боротьбі.

Розвиток високотехнологічного сектора економіки стає визначальним чинником економічного зростання, адже перехід економіки на виробництво високотехнологічної продукції супроводжується кардинальним зниженням рівня матеріалоемності і енергоємності виробництва, зростанням продуктивності праці і підвищенням конкурентоспроможності економіки країни.

Географія поставок вітчизняних високотехнологічних підприємств охоплює понад 120 країн. Більше ніж половина продукції експортується в країни СНД та Балтії, близько 30% продукції – в країни Африки, Азії та Близького Сходу.

Серед підприємств авіакосмічної галузі України, які виробляють та експортують високотехнологічну продукцію, лідирують АНТК ім. О.К. Антонова (м. Київ), КБ «Південне» ім. М.К. Янгеля (м. Дніпропетровськ), ВАТ «Мотор Січ» (м. Запоріжжя), ВАТ «Хартрон» (м. Харків), ВАТ «Сумське машинобудівне НВО ім. М.В. Фрунзе», ДП «Укрспецекспорт» (м. Київ) із дочірніми підприємствами, ЗАТ «Запорізька регіональна зовнішньоекономічна асоціація» тощо.

З 2009 до 2012 р. експорт високих технологій зменшився на 15,9%. За підсумками 2012 р. експорт високотехнологічних товарів становив

1284,75 млн. дол., або 2,61% загального українського експорту товарів тоді, як у 2003 та 2008 рр. цей показник дорівнював відповідно 4,29 та 4,04%. Лідерами серед високотехнологічних товарів за останні три роки є авіакосмічна продукція (33%), електроніка (18%), а також неелектрична техніка (17%). Проте наведені показники не виокремлюють транзиту та реекспорту товарів, що викривляє фактичну динаміку суто експорту високотехнологічної продукції.

ВАТ «Мотор Січ» – єдине в Україні та одне з небагатьох у світі підприємств, яке має завершений цикл виробництва авіаційних двигунів.

Коефіцієнт високотехнологічності підприємства дорівнює 0,8, що свідчить про високу частку авіатехніки в продукції, яка виготовляється підприємством.

Частка експорту в загальному обсязі виробництва продукції щороку збільшується та в 2012 р. становила 88,3%. Більше ніж 70% від загального доходу від реалізації промислової продукції у 2008–2011 рр. отримано від експорту в Росію та експорту в країни Азії (Індія, Китай, Корея та ін.).

Аналіз експортної діяльності довів, що ВАТ «Хартрон» позиціонується, зокрема, на розробці та постачанні систем управління ракетними комплексами й космічними об'єктами. Загальний обсяг реалізованої продукції в 2012 р. Зріс на 27,7% порівняно з 2010 р. і становив 102,3 млн. грн. Значну частку власної продукції ВАТ «Хартрон» експортує до Росії (71,1%).

Торговельні фірми також здійснюють експорт високотехнологічної продукції регіональних підприємств. ЗАТ «Запорізька регіональна зовнішньоекономічна асоціація» переважно експортує високотехнологічну продукцію в далеке зарубіжжя (95%). Щорічне зростання обсягів експорту підприємства дорівнює 20–25%. Домінуючою статтею експорту ДП «Укрспецекспорт» є постачання, модернізація та ремонт авіаційної та спецтехніки. За минулий рік зростання обсягів експорту держпосередника становило майже 20%, що свідчить про сталу конкурентоспроможність експортерів [3, с. 71–72].

Створюючи багатокутник конкурентоспроможності, на осях відображають показники діяльності досліджуваного підприємства (кількість осей відповідає кількості показників). Значення на осях розміщені рівномірно, за зростанням від центру. Лінія, що з'єднує усі визначені точки, утворює багатокутник конкурентоспроможності.

На їх основі сформуємо багатокутник конкурентоспроможності підприємства (рис. 1). Якщо підійти однаково до оцінки конкурентних можливостей

Рис. 1. Багатокутник конкурентоспроможності «Мотор Січ» та його основних конкурентів з використанням графічного методу [2, с. 73]

низки суб'єктів господарювання, накладаючи схеми один на одного, то можна побачити слабкі та сильні сторони одного підприємства щодо іншого.

Аналіз відібраних нами факторів може дозволити, з одного боку, уникнути найбільш гострих форм конкуренції, а з іншого – використовувати свої переваги і слабкості конкурента. Наступний етап розвитку методичного забезпечення зростання конкурентоспроможності на прикладі ПАТ «Мотор Січ» є формування системи оцінки інтегрального показника [4].

ПАТ «Мотор Січ» входить до складу авіапромислового комплексу України, традиційно глибоко інтегрованого з підприємствами авіапромисловості Росії. Компанія є багаторічним виробником авіадвигунів для середніх і важких вертольотів, а також літаків виробництва України і Росії. Останні зразки продукції заводу знаходиться на рівні світових стандартів, водночас істотно дешевше своїх аналогів західного виробництва, що дає змогу компанії міцно утримувати лідерство в регіоні.

Аналіз ефективності фінансово-господарської діяльності АТ «Мотор Січ» загалом за 2010–2012 роки свідчить про задовільну ситуацію (табл. 1, табл. 2).

Підприємство активно розширює свою діяльність, вчасно розраховуючись за своїми зобов'язаннями. У 2011 році порівняно з 2010 роком спостерігається підвищення загальної величини майна підприємства на 1943101 тис. грн. (або на 46,15 %). У 2012 році також зберігається позитивна тенденція – порівняно з 2011 роком спостерігається підвищення загальної величини майна підприємства на 2028575 тис. грн. (або на 32,96 %).

Підвищення загальної вартості майна підприємства АТ «Мотор Січ» за аналізований період в основному відбулося за рахунок зростання обсягу оборотних активів підприємства. Питома вага оборотних активів у загальній величині активів підприємства упродовж останніх трьох років переважає над необоротними активами. В середньому за 2010–2012 роки питома вага необоротних активів АТ «Мотор Січ» у загальному обсязі майна становить 31,70%, у той час як питома вага оборотних активів – 68,21%.

Збільшення необоротних активів підприємства упродовж 2010–2012 років пов'язано, головним чином, із підвищенням величини основних засобів (в середньому вони становлять 66,87 % необоротних активів), а також величини довгострокових фінансових інвестицій, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств (в середньому – 17,32% необоротних активів).

В 2011 році порівняно з 2010 роком спостерігалось збільшення загальної величини основних фондів на 276823 тис. грн. (або на 30,05%), а у 2012 році у порівнянні з 2011 роком – на 622715 тис. грн. (або на 51,98%). Щодо величини довгострокових фінансових інвестицій, то в 2011 році у порівнянні з 2010 роком їх величина зросла на 124114 тис. грн. (або на 50,20%), а у 2012 році порівняно з 2011 роком – на 2400 тис. грн. (або на 0,65 %).

Обсяг оборотних активів підприємства АТ «Мотор Січ» у 2011 році порівняно з 2010 роком зріс на 51,30%, а у 2012 році порівняно з 2011 роком – на 32,26%. Збільшення загальної величини оборотних активів за аналізований період супроводжувалося підвищенням загальної величини виробничих зап-

Таблиця 1

Фактичний фінансовий стан АТ «Мотор Січ» упродовж 2011–2012 рр. характеризується такими показниками [5]

№ п/п	Показники	На 31.12.2011 р	На 31.12.2012 р.	Норматив
1.	Коефіцієнт загальної ліквідності	2,29	2,78	1,0–2,0
2.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,18	0,34	0,25–0,5
3.	Коефіцієнт фінансової стійкості	0,62	0,67	0,25–0,5
4.	Коефіцієнт структури капіталу (фінансування)	0,60	0,49	0,5–1,0

Таблиця 2

Аналіз необоротних та оборотних активів підприємства АТ «Мотор Січ» за 2010–2012, тис. грн. [5]

Показник	Загальна величина, тис. грн.			Зміни			
				абсолютні		у % до величини попереднього року	
	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2010 р.	2011 р.	2010 р.	2011 р.
1. Необоротні активи	1398028	1896693	2543661	498665	646968	135,67	134,11
2. Оборотні активи	2811190	4253467	5625754	1442277	1372287	151,30	132,26
Всього активів	4210663	6153764	8182339	1943101	2028575	146,15	132,96

Таблиця 3

Оцінка майнового стану підприємства АТ «Мотор Січ» за 2010–2012, тис. грн. [5]

Показник	Питома вага, %			Зміни			
				абсолютні		у % до величини попереднього року	
	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2010 р.	2011 р.	2010 р.	2011 р.
1. Основні засоби	21,87	19,47	22,25	276823	622715	130,05	151,98
2. Виробничі запаси	8,68	8,98	10,78	187140	329305	151,20	159,58
3. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	3,33	5,28	5,08	184879	90370	231,77	127,79
4. Грошові кошти та їх еквіваленти	1,68	1,88	1,09	45328	-26402	164,20	77,23
Всього активів	100	100	100	1943101	2028575	146,15	132,96

сів упродовж 2010–2012 років і зростанням обсягу диторської заборгованості (табл. 3).

На підприємстві АТ «Мотор Січ» за аналізований період спостерігається істотне збільшення загальної величини виробничих запасів: у 2011 році порівняно з 2010 роком на 187140 тис. грн. (або на 51,20%), у 2012 році порівняно з 2011 роком – на 329305 тис. грн. (або на 59,58%). Щодо величини диторської заборгованості, то у 2011 році порівняно з 2010 роком вона істотно зросла – на 184879 тис. грн. (або на 131,77%), у 2012 році порівняно з 2011 роком – на 90370 тис. грн. (або на 27,79%). Незадовільним фактором є зменшення величини грошових коштів підприємства в національній валюті у 2012 році порівняно з 2011 роком на 26402 тис. грн. (або на 22,77%). Натомість обсяг грошових коштів у 2011 році в порівнянні з 2010 роком навпаки підвищився – на 45328 тис. грн. (або на 64,20%).

Здійснюючи аналіз даних таблиці 3, можна зробити висновок, що підприємство вчасно розраховується за своїми зобов'язаннями, характеризується достатнім рівнем власного капіталу, що є позитивним з огляду на його діяльність. У 2012 році загальна вартість джерел коштів, вкладених у майно підприємства, порівняно з 2011 роком зросла на 2028575 тис. грн. (або на 32,96%) також зазвичай за рахунок зростання власних коштів на 1309066 тис. грн. (або на 34,45%).

Підприємство ПАТ «Мотор Січ» за 2010–2012 роки характеризується високим рівнем конкурентоспроможності. Компанія працює в наукомісткій галузі з масштабними перспективами з травня 1994 року. За прогнозами Rolls-Royce, в 2011–2020 рр. світові виробники вертольотів поставлять майже 17 тис. нових вертольотів на загальну суму 140 млрд. дол. Водночас підвищеним попитом будуть користуватися середні вертольоти, двигуни для яких належать до спеціалізації «Мотор Січ». Основними чинниками зростання є: необхідність оновлення авіапарку (43% вертольотів у світі експлуатуються понад 25 років), високі темпи економічного зростання в зарубіжних країнах (Індія і Китай) і доступність гвинтокрилих машин.

Акції «Мотор Січ» є найбільш ліквідними акціями українського фондового ринку, входять у кошик індексу «Української біржі». Операції з акціями компанії забезпечують 15% обороту біржі. Сукупний обсяг угод за останній рік становив майже 400 млн. дол.

Авіакомпанії є основними покупцями цивільної авіатехніки. Крім того, авіакомпанії можуть легко включитися на продукцію конкурентів, що надає їм додатковий важіль у переговорах. Двигуни «Мотор Січ» відповідають сучасним вимогам військових відомств, пропонуючи конкурентоспроможну ціну. Водночас під час створення нової авіатехніки виробники меншою мірою залежать від постачальників, що дозволяє цим виробникам знижувати ціни на весь спектр авіадвигунів «Мотор Січ», пов'язуючи їх рівень з участю запорізької компанії з новими державними програмами.

Отже, в умовах становлення і розвитку ринкових відносин перед кожним підприємством виникає проблема оцінки своєї конкурентоспроможності з тим, щоб посилити конкурентну позицію та відповідно запропонувати ефективні напрями її підвищення.

Оцінка конкурентоспроможності є вихідним етапом для розробки стратегічних альтернатив щодо підвищення конкурентних позицій підприємства.

Сьогодні для успішного функціонування промислового підприємства на ринку оцінка його конкурентоспроможності є об'єктивною необхідністю.

Як процес виявлення сильних і слабких місць підприємства вона дає можливість максимального удосконалення його діяльності та виявлення його прихованих потенційних можливостей.

Комплексне оцінювання ефективності експортної політики високотехнологічного підприємства у взаємозв'язку з урахуванням сукупного впливу всіх наявних конкурентних факторів дають змогу розробити заходи щодо підвищення експортної активності шляхом зростання конкурентоспроможності продукції на стратегічних сегментах світового ринку.

Посилення конкурентного навантаження на ринках високотехнологічної продукції шляхом введення односторонніх санкцій окремими державами проти компаній з Росії, України, Білорусі, Іспанії, Індії, Китаю та інших набуло системних перешкод до завоювання прибуткових ринків. Це характерно для недобросовісної конкуренції на світовому ринку високотехнологічної продукції, оскільки співробітництво вітчизняних підприємств з усіма країнами здійснюється виключно відповідно до міжнародних угод. Така ситуація є торгівельною війною, метою якої є заборона виходу на світовий ринок українських технологій. Сформовано переплетення конкурентоспроможності бізнесу з глобальною конкурентоспроможністю країн.

Високотехнологічна продукція реалізується шляхом прямих експортних поставок і через тендери. Дослідження участі вітчизняних високотехнологічних підприємств у зарубіжних тендерах показало, що під час проведення зарубіжних тендерів на високотехнологічну продукцію ймовірність виграшу збільшується в тих випадках, коли експортер має власне представництво за кордоном (ВАТ «Мотор Січ», ВАТ «Сумське НВО ім. М.В. Фрунзе» та ін.) або бере участь через місцеві агентські фірми. Кожне підприємство повинно аналізувати тендерні пропозиції, які перемогли, і власні помилки для того, щоб за допомогою отриманої інформації вдосконалити свої навички з розробки проектів та пропозицій. Якщо вирішальний вплив справили інноваційний підхід, структура робочої програми, ідеї щодо управління проектом, конкурентні ціни або якість – ці елементи потрібно розвинути і в наступних тендерних пропозиціях. У тих випадках, якщо структура пропозиції нечітка, досвід команди неадекватний, рівень цін надто високий, технічні можливості переоцінені, необхідно врахувати та не допускати подібних помилок під час наступної участі в тендері.

Для ринків збуту високотехнологічної продукції в недостатньо платоспроможних країнах характерне посилене конкурентне навантаження, яке супроводжується ще й ризиком неоподержання платежів за експортовану продукцію; для розвинених ринків – конкурентне навантаження максимальне.

Отже, експортоорієнтованість вітчизняних високотехнологічних підприємств пояснюється значною часткою внутрішнього попиту та вузькою спеціалізацією, що змушує підприємства шукати споживачів на зовнішніх галузевих ринках. Необхідні ефективна державна підтримка та вкладення в модернізацію та розвиток, у розробку та виробництво конкурентоспроможної продукції, фінансове забезпечення та доступні кредитні ресурси.

Підприємства авіаційної галузі на 90% інтегровані з авіабудівними підприємствами Російської Федерації в межах діючої системи виробничої кооперації. Найбільш небезпечним для українських авіаційних підприємств внаслідок політичних ризиків може виявитись розірвання контрактів з російськими парт-

нерами від імпорту та експорту техніки і комплектуючих, які входять до виробничого циклу української та російської високотехнологічної продукції. Подальша інтеграція потребує вдосконалення міжнародно-правової бази з питань науково-технічної кооперації та інноваційної діяльності і пошук нових ринків.

Стратегія розвитку експортної діяльності високотехнологічних підприємств має бути спрямована на збільшення обсягів реалізації продукції, розширення ринків збуту продукції, активізацію співробітництва з країнами зі швидкозростаючими ринками (Росії, Південної та Північної Америки, Південно-Східної Азії, Африки, Індії, Китаю), отримання максимального прибутку, модернізацію та впровадження у виробництво нових перспективних виробів, забезпечення виробництва висококваліфікованим персоналом.

Концепція враховує стан і прогнози розвитку економіки України, галузевих ринків високотехнологічної продукції, а також об'єктивні потреби оновлення змісту та форм відносин «підприємство – держава – внутрішні конкуренти – зовнішні конкуренти».

Оскільки сучасний бізнес доволі динамічний, дуже складно налагодити процеси так, щоб усі загрози безпеці бізнесу були вчасно проаналізовані та свідомо прийняті або відхилені. Необхідним є створення особливої ризик-культури на підприємстві та карти загрози безпеці бізнесу. Для цього компанії необхідна формальна корпоративна процедура оцінки ризиків, в якій будуть прописані сукупності параметрів визначення ризиків кожної бізнес-одиниці.

Машинобудівна галузь має забезпечити зростання випуску конкурентоспроможної продукції та подальше нарощування експортного потенціалу галузевих підприємств. Частка промислових підприємств, які здійснюють технологічні інновації, до 2020 р. має зрости до 40–50%, а високотехнологічної продукції в обсязі експорту – до 15–25%. Загальний обсяг продажів ВАТ «Мотор Січ» до 2015 р. планується збільшити в 2,2 раза, ВАТ «Хартрон» – в 1,8 раза, ЗАТ «Запорізька регіональна зовнішньоекономічна асоціація» – в 3 рази [3, с. 76].

Враховуючи, що «Мотор Січ» самостійно розробляє свої двигуни і володіє необхідними технологіями для їх виробництва, що визначає моментом для організації роботи з постачальниками є виробнича ефективність. Багато постачальників компанії виконують важливі ролі в забезпеченні її тими чи іншими компонентами. Партнерство з ключовими постачальниками триває десятиліттями в межах виробничої кооперації, існує з часів СРСР. Єдиною загрозою для безперервних поставок може бути погіршення політичних взаємин з Росією. З іншого боку, «Мотор Січ» ключовий постачальник для вертольотобудівних компаній Росії. Реалізація управлінських рішень на основі запропонованих підходів до формування аналітичного забезпечення управління діяльністю підприємств надає змогу ефективно впливати на їх фінансово-господарську діяльність та досягати стійкого фінансово-економічного стану.

Отже, фінансова стійкість характеризує можливість стабільного розвитку підприємства у майбутньому, а стабільність є запорукою підвищення конкурентоспроможності суб'єкта господарювання.

Враховуючи невелику кількість виробників авіадвигунів, конкуренція в галузі жорстка. Висока частка фіксованих витрат і необхідність постійних інвестицій у науково-дослідні та конструкторські роботи обумовлюють прагнення виробників авіадвигунів до збільшення ринкової частки і зумовлюють до

підвищення ефективності діяльності (наприклад, через зниження витрат), що дозволить отримати великі замовлення. Визначальним фактором на поточний момент є сервісне обслуговування авіадвигунів (зручність, якість, терміни і сукупні витрати споживачів).

Авіатехніка з вертикальним злетом має низку унікальних характеристик (насамперед, це широкий діапазон льотних характеристик, здатність досягти місць, які неможливо досягти яким іншим транспортним засобом, широкий перелік виконуваних функцій і відсутність необхідності підтримувати наземну інфраструктуру – аеропорти), які дозволяють прогнозувати високий попит на неї в наступні двадцять років. Враховуючи тривалий термін розробки подібної техніки, виникнення субститутів в цей період малоймовірно, оскільки вертольоти проходять сертифікацію тільки з певним двигуном, заміна постачальника двигунів є справою витратною і затяжним. Тому ризик появи двигунів інших виробників за вже сертифікованими моделями вертольотів і літаків оцінюється як незначний.

АТ «Мотор Січ» для утримання своїх конкурентних позицій на світових ринках проводить систематичну роботу з підвищення якості та характеристик продукції, що випускається, розробляє нові, конкурентоспроможні двигуни і модифікації, удосконалює систему технічного супроводу двигунів.

Відтак за фактичними даними сформовано концептуальний підхід до системи протидії вітчизняних підприємств новітнім методам конкурентної боротьби, які застосовуються країнами-лідерами на зовнішніх ринках.

Висновки. Найважливішою характеристикою конкурентоспроможності підприємства є конкурентоспроможність продукції. Для кожної галузі є свої специфічні вимоги до комбінації наведених факторів.

Висока конкурентоспроможність означає, що всі ресурси підприємства використовуються продуктивно, що вони є більш прибутковим, ніж його головні конкуренти. Завоювання й утримання конкурентних переваг є ключовим фактором успіху підприємства в конкурентній боротьбі.

Проблеми, які посилює світова криза: асиметричні загрози, інтенсивність конкуренції, прискорений характер технологічних змін, вичерпання джерел екстенсивного експортно-сировинного зростання – вимагають, щоб підприємства розглядали ці чинники як можливості розвитку та втілення в життя високотехнологічних проєктів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Індекс глобальної конкурентоспроможності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gtmarket.ru/ratings/global-competitiveness-index/info>.
2. Миронюк Т.І., Цьома В.І. Сучасні проблеми та методи оцінки конкурентоспроможності / Т.І. Миронюк, В.І. Цьома // Економіка харчової промисловості. – 2014. – № 1(21). – С. 35–37.
3. Антоненко К.В., Котлярова О.І. Інноваційна активність як фактор формування конкурентних переваг вітчизняних компаній на світовому ринку / К.В. Антоненко, О.І. Котлярова // Економіка : [збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди]. – 2013. – Вип. 13. – С. 70–77.
4. Штейн О.І. Оцінка інтегральної конкурентоспроможності підприємств / О.І. Штейн // Вісник СевДТУ. Економіка і фінанси : [зб. наук. пр.]. – Севастополь : Вид-во СевНТУ, 2008. – Вип. 92. – С. 218–223.
5. Офіційний сайт АТ «Мотор Січ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/>.